

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Jacobi Lobbetii Leodiensis E Societate Iesv, De Fortitvdine Et Constantia Christiana Libri Tres

Lobbet de Lanthin, Jacques

Leodii, 1640

Cap. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49140](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49140)

ci quidem, sed piâ eloquentiâ; qua
 multorû huius æui impatientiam
 vellicat, ac pungit; vtpote qui simi-
 les sunt non domestico, sed siluestri
 cani, qui non nocentes tantum, sed
 & innoxios venenatâ linguâ, ceu
 latratu petunt, & calumnijs inie-
 ctis, ceu dente lacerant: longè alie-
 ni ab illo fratre, qui auditis iniurijs
 quantumuis enormibus, nec loqui
 doctus, nedum carpere, & iniurias
 iniurijs compensare.

~~IN LIBRO DE FORTITVDINE~~

CAPVT III.

§. I.

*De iniuriâ quæ corpus malè afficit,
 ac lædit.*

Bene censuit, bene scripsit olim
 Seneca. *Proprium est magni-
 tudinis veræ non se sentire percipi*

sum. Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit: sic irritus ingenti scopulo fluctus assultat. Qui non irascitur, inconcussus iniuriâ perstitit; qui irascitur, motus est.

L. de I.
râ. c. 25.

Hæc ubi dixit altiore stylo, tum è lycaeo, tum è foro exempla producit eorum qui inflictam corpori iniuriam æquâ mente tulerunt; & primùm quidem Diogenis, Philosophi Stoici; cui de irâ cum maximè differenti, adolescens proteruus inspuit. Tulit hoc leniter, & sapienter. Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen an irasci oporteat.

Ibidem.

Alia eiusdem notæ iniuria illata & alteri; cui cum causam agenti in frontem mediam quantum poterat attractâ pingui salivâ inspisset Lentulus ille factiosus, & impotens, absterfit faciem, & affirmabo,

Ibidem.

R. 3

inquit,

*inquit, omnibus Lentule falli eos, quos
te negant os habere.*

Non absimilis patientiæ documenta dedisse legitur Socrates, qui calce, à quodam percussus in publico, monitusque vt hominem repercuteret. *An, inquit, si a fortiori mihi calcem impegisset, cum repercuterem?*

Hos illi animos hausere è scholæ, foriç; disciplinâ, in quâ melioris sapientiæ placita fusius explicabantur: à quibus habet etiam Christianus, vnde petat opportuna morum documenta, stomachique restuantis remedia: quanquam quid ad profanos illos Lectorem euocet quid ad Diogenis, Socratisque læcæum appello? potior erit scholæ Christi; singularis, ac diuinæ patientiæ gymnasium: in quo laureat

pro

processerunt, ij omnes, quos terra verè Christianos tulit, & cælum amavit: didicerunt illi à Christo, & iniurias equo animo pati, & ijs, qui etiam per summum nefas intulerint, condonare; quo in genere habes illustre exemplum in Ludouico XII. Rege Christianissimo; qui cum esset Aureliæ Dux, sub Carolo Octauo grauia perpeffus, etiam vincula, & carceres, cū ad sceptrum elatus est, summamque potentissimi regni dignitatem, in eâ veluti speculâ constitutus posteris omnibus ostendit, verè regium, verè Christianum esse iniurias & remittere, & obliuisci.

Vix sceptro donatus erat, regiâque potentiâ, cum ei nescio quis parasitus in aurem insusurrauit illud, iam tempus agi rem; iam in

R 4

mani-

264 DE FORTITVDINE
manibus esse hostes, quos deprimere, imò & opprimere posset vel vno nutu regiae Majestatis. Hæc ille boni Regis malus aulicus: cuius impetum, irasque præcoces, ut runderet Rex Christianissimus, adiecit illud dignum cedro. Nequaquam ad Francia Regem spectare, iniurias Ducis Aurelianensis vlcisci: quibus apertè insinuauit se cum purpurâ regios animos, id est, iniuriarum penitus immemores induisse; quod ut nō verbis tantum, sed & re etiam ipsâ proderet: sibi in chartâ offerri voluit probè scriptam suorū olim hostium seriem, ac nomina, quæ ipse regio calamo cruce signauit. Vbi ex aulâ (è quâ facile quiduis effluit) in vulgus omne cessit ea rerum gestarum fama, vbi notata cruce tot nomina

in oculos venire, tum simul venit
 in animum opinio, metusque eos
 omnes, quos Rex ita designasset, in
 malam crucem euocari: hinc (vt
 semper malè credula, timidaque est
 conscientia culpæ, scelerisque rea)
 modo hi, modo illi fugam capeſſe-
 re, regnoque citatis equis excede-
 re; adeò post equitem sedet atra cu-
 ra, quam vt eximeret Rex pius: pri-
 mùm mirari cœpit præcipitè suo-
 rum fugam, dein etiam monere vt
 pedè in regno sisterent, timorem-
 que malè conceptum deponerent;
 inde petendam esse spem salutis,
 vnde ipsi desperationem induerāt.
 Sic enim regiâ mente, voceque.
 Ego quidem, cum ad meorum o-
 lim inimicorum nomina crucem
 adieci, in eâ mihi recolendam pu-
 tauî, quâ orbi alias perituro lectio-
 nem

Caussin
 tom. 4.

R 5

nem

nē fecit Seruator optimus, & quidem è ligno, ceu cathedrâ altiore magnus omnino magister: docuit ille & voce, & vulnere parcendum etiam ijs, qui in te quondam iniurij: etsi corpus illi, vitamque per summum nefas impetijissent: dixit enim inter extrema verba, vltimisque spiritus. *Pater ignosce illis, qui nesciunt quid faciunt.*

Hæc verba Seruatoris mei, ceu monita, ceu præcepta in cruce, velut explicatâ, patientique tabellâ, etiamnum lego; & ijs cæli typis obnubilo, imò & oblitero illas mihi quondam iniurias, inimicâque meo capiti nomina.

Et ista quidem in purpurâ, sceptroque Ludouicus, grauissimas alias affectus iniurijs: tu verò pusillus homuncio è puluere, lutoque male

malè fictus, si vel vngue tantum lacereris, vindictam spiras, & vltrices flammaram globos euomis: non sic arduæ mentes, non sic Saluator tuus; cuius verba tibi & oracula, & præcepta: ea paucis excipe ore, calamoque Augustini. *Iudex dixit occide, & tortor occidit, & tu quando dicis, occide inimicum meum, te facis iudicem, & Deum quæris esse tortorem.*

Respondet tibi Deus, non ero prorsus, non ero peccatoris tortor, sed liberator: quia nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat: nam si voluntatem tuam haberem, te prius occiderẽ, antequam inuitatus venires: nonne me blasphemasti? nonne me in tuis malis operibus irritasti? nonne nomen meũ de terrâ delere voluisti? nonne

ne

ne me in præceptis, vel in seruis
meis contempsisti? si tunc te occi-
dissem inimicum, quem modo fa-
ceres amicum? quid ergo malè o-
rando doces me, quod non feci in
te? imò ergo dicit tibi Deus, doceã
te vt imiteris me, in cruce pendens
dixi: *Pater ignosce illis, quia nesciẽ*

August.

Serm. 4.

de S.

Stepha-

no.

quid faciunt; docui hoc milites
meos, docui Martyres, prius esto &
tu Martyr meus, tyro meus aduer-
sus Diabolum, aliter inuictè nullo
modo pugnabis, nisi *pro tuis inimi-
cis oraueris.*

Hæc tibi, hæc Christianis omni-
bus Saluator, quem vtinam si mi-
nus è cruce loquentem, at saltem è
cælo tonantem audires, disceresque,
quæ tibi mens, quodue consilium
in iniurijs esse debeat.

Audiuit certè, probeque didicit
magi-

magistro Seruatore S. Elisabetha
 Hungariæ Regis filia, Deum ipsa ^{In eius}
 orauit olim, imò & exorauit, vt ^{vitâ.}
 quoslibet, qui eam iniuriâ aliquâ
 affecissent, afficeret ipse singulari
 quodam beneficio. Ea indulgentis
 animæ oratio in cælos euasit, supe-
 ros omnes rapuit, insolito miracu-
 lo caritatis; ipsique supremo Nu-
 mini, ita fuit accepta, vt nunquam
 alias gratius orasse se, Diuino ora-
 culo didicerit. Eius quoque senten-
 tiæ, ac genij fuit magnus ille mo-
 rum magister, qui suo discipulo ^{In vitis}
 perfectionis studioso hanc ad eam ^{Patrum}
 viam aperuit; deditq; illud in man-
 datis.

Primum vt toto triennio alio-
 rum onera ferret, deinde vt altero
 triennio etiã condignum pretium
 ijs penderet, à quibus seu conuitio,
 seu

seu iniuriâ quâpiam fuisset laceſſi-
 tus: fecit ille imperata omnino fi-
 deliter: & Athenas ductus cum in
 primo vr̄bis illius ingreſſu, conui-
 tijs petulanter vr̄geretur: ſubridere
 cœpit; & amicè blandiri: vt riſum,
 & blanditias aduertit conuitiator,
 tantâ rei nouitate attonitus, odium
 & ſcommata in amorem, & admi-
 rationem vertit, ex eoq; amicè que-
 ſiuit, cur à ſe impetitus, & ſannis ex-
 ploſus rideret, cui diſcipulus: *non*
rideã, inquit, *qui tribus annis mer-*
cedem ſolui iis, qui me maledictis o-
nerarunt, & hodie gratis id abs te
patior; Attonito ſimilis Athenien-
 ſis: ingreſſu, inquit, vr̄bem, dignus
 es cœtu ſapientum. Nimirum eam
 ſapientiam, nunquam quantumuis
 doctæ viderant Athenæ: debuit il-
 la peti ex eremo, piaque ſolitudi-
 ne;

ne; vti & hæc cuius meminit Ab-
bas Pimenius in vitis Patrum.

Lib. 5.
c. 16.

Erat inter Monachos illius ævi
insignis patientiæ vir, cui nomen
Decimus: is post conuitia, etiam a-
lapâ cæsus à Philosopho, mox aliã
maxillam ei præbuit: quod vt vi-
dit ille, captus altiore Philosophiã,
& potenti tantæ virtutis illecebrâ,
ad eius genua accidens exclamauit.
*Verè Monachus es, addiderim & e-
go, verè Christianus, quem esse te
velim, amice Lector, non nomine
tantum, sed & re etiam ipsâ: eris
autem si vel in hoc vno bonus
Christi fueris æmulator.*

§. 2.

§. 2.

*Exempla singularis patientia in
iniuriâ corpori illatâ.*

Plin. l.

11. c. 37.

Scitè pronuntiauit Philosophus vnus aliquis, vt speculum oculus est artis, ita oculus speculum est naturæ: quod adeo homini est curæ, vt nihil magis, ideoque si afficiatur malè, si læditur, si eruat, necesse est totum hominem pessimè affici, lædi, ac propè perire. Ex quo id primum confici velim magnæ esse patientiæ oculorum iacturam æquo animo ferre; maioris autem etiam grato, quod illustri exemplo probat Petrus Damianus S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.

Producit ille in theatrum hominem, cui nescio quis sicarius summa feritate vtrumq; oculum erue-

rat,

rat, damnaratque miserabili cœcitate, à quâ in Monasterium sese recepit, vt qua liceret, & sibi vacaret, atque etiam alijs pluribus officijs Christianæ caritatis, quantum scilicet pateretur oculorum, & lucis, ac solis huius aspectabilis orbitas.

Contigit autem non ita multo post; vt ille ipse sicarius graui, ac diuturno oppressus morbo in Monasterium deferretur, eo quippe hominem redegerat egestas, & miseranda morbi vis, atque impotentia, à qua dum in lectulo iacens deportatur, secum ipse cogitare cœpit, non dico quibus oculis, sed quo animo eum ferret, quo irarum æstu, quo impete iustæ vltionis ille ipse, quem suo vitio, atque immanitate cœcum fecerat. Nimirum expectabat omnino, verebaturque;

S

turque;

turq; ne in frontē, in oculos inuolaret, pœnâq; damnaret talionis. Et certē eam expetebāt per summum scelus erepti oculi, & gratissima lucis huius vsura crudeli facinore sublata. Secus tamen accidit; stupendo profecto Christianæ caritatis prodigio. Vbi enim hostem suum adesse sensit cœcus ille noster, vt inter egrorum iaceret agmina prope ab omnibus depositus, rogauit impensissimè Cœnobij Præsidentem, vt sibi liceret ei quale posset obsequium deferre; nihil eo sibi gratius. Hic primum herere, ac mirari Præsides, deinde mirum quantum extollere ex inuicem viri caritatem, denique & ei benignius annuere. Hic voti sui compos cœcus noster se se prope alijs omnibus expedire, vt huic vni vacaret quam maximè, seque

sequē totum impenderet; & certē omnes omnino corporis partes impendit: (si modo oculos excipias) si enim pro ægro curando huc illucque discurrendum erat, ibat ille, redibatque sedulus; si ministrandum, si potus, si cibus porrigendus, & hunc, & illum porrigebat officiosa manus, & longē magis officiosus animus ad spectantium stuporem, & tantæ pietatis miraculum. Nimirum illi cœco mens erat bene oculata, & perspicax animus, cui lucem altiore ad dederat omnimoda iniuriarum obliuio, longaque patientia: quam etiam in simili casu, dissimili tamen fortunâ suspexit, & amauit Bohemia.

Mortuo Boleslao tertio sceptrū tenuit Hiaronirius multū ab exteris,

teris, domesticisq̄ue exagitatus, maximè vero ab Vdalrico fratre, què tamen ipse per summã indulgentiam etiam Regni consortem admiserat. Verum vt insolens, & indomita semper ambitio, Vdalricus Hiaromirium dominationis amplissimæ socium nõ tulit, sed etiam per summum nefas oculis orbatum, Regnoq̄; exutum in ordinem redegit; vt sceptrum regeret ipse solus: & vero rexit aliquamdiu, nec omnino infœliciter, tandemq̄; & regno, & fatis cessit, relicto etiam tũ Hiaromirio superstite: qui quo in fratrem esset animo, qua pietate, qua iniuriarum obliuione fatis ostendit: Nullum certe habuit Bohemia spectaculum illustrius Hiaromirij in fratrem emortuum caritate. Stetit enim hic exoculatus ad

Iulius
Solimanus
in
elogijs
Reg.
Bohem.

fratris cadauer, manu inque in illud cum extendisset. Sine, inquit, Vdalrice vltimum te tangam, quem videre non possum. Nunquã grauior oculorum iactura mihi visa est, quam hodie. Tuum funus exequor sine lacrymis. Quanquam, qui per oculos nequit erumpere, grauius cor premit dolor: carior mihi oculis fuisti, dum oculos habui, postquam voluisti me oculis carere, corde cariorẽ habere cœpi. Tuum imperium oculos mihi eripuit, corde me sponte meã priuauit, volui esse tuum, ac æternum hoc volo. Post hæc in extincti fratris amplexum corruit, attonitis eo amoris spectaculo, ac propè miraculo cœteris. Et iure sane meritissimo, quo enim humana ingenia studiosius ambire solent imperia, eo impotentius

278 DE FORTITVDINE
potentius ab ijs seu dolo, seu etiam
vi detrudi se patiuntur.

Spectasti, beneuole Lector, quid
in purpurâ, sceproque potuerit in-
signis quædam iniuriarum toleran-
tia, attende quid in infulâ, pedoque
pastorali.

Venustanus Toscaniæ guberna-
tor, sub Imperatore Maximiano,
homo ad omnem immanitatem
natus, S. Sabino Episcopo ambas
manus iusserat amputari, duosque
eius Diaconos Exuperantium, &
Marcellum è medio per extrema
supplicia tolli, cum ecce Deus qui
sceleri puniendo semper inuigilat,
impio Præsidi acerrimum oculis
malum immittit, foedamque luem
à quâ illi extingui penitus, ac peri-
re. Eâ doctus, victusque tyrannus
ad Sanctum Episcopum, velut ad
asylum

asylum recurrit, ut tanto malo re-
 medium faciat. Annuit pius Præsul
 Sabinus, nec iam manus, sed trun-
 ca brachia, & adhuc recenti cruore
 manantia in cælum tollit, Deum-
 que orat, atque exorat, suisque pre-
 cibus Venustano oculos reddit, a-
 missamque lucis huius vsuram, nec
 eam tantum, sed & à superis fidem
 ei impetrat, ceu bonæ mentis ocu-
 lum. Ita viri sancti non solum æ-
 quâ mente illatas corpori iniurias
 tolerare norunt, sed & malefacta
 benefactis compensare, exemplo
 scilicet Seruatoris, qui, ut ait Diuus
 Ambrosius, *Cum posset ulscisci, ma-*
luit immolari, cum fulmina de cæ-
 lo, superisque sedibus deuocare, &
 in scelerata capita iacere, maluit il-
 lud emittere in pacatiores auras, æ-
 ternique Patris aures. *Pater dimitte*

Sur. 30.
 Decēb.
 Baron.
 anno.
 Christi.
 301.

1. Ep. 2.

S 4

illis,

illis, quia nesciunt quid faciunt. O
 verbum magnæ dulcedinis, magni
 amoris, & inenarrabilis caritatis:
 exclamat D. Ambrosius.

Serm.
 de Pas-
 sione.

§. 3.

*De iniuria quæ vitam nostram, aut
 propinquorum impetit.*

CVM animanti vitâ nihil ferè
 carius sit, eam omni ope, ni-
 suque tuetur, vbi aduersa vis incur-
 rerit: quod si hanc nec eludere pos-
 sit, nec frangere: pro summâ habet
 iniuriâ ei cedere, & (quod longè
 carissimum est) spiritum dare, ac-
 que per nefas effundere. Et quia in
 eo impetitur, summeque læditur
 ius, quod cuique relictum est ad
 vitam omni ratione, modoque con-
 seruandam: fit vt eam quoque in-
 iuriâ remittere, eximię cuiusdam,
 ac

ac singularis sit caritatis, quæ non tantum elucet vbi proprium iugulum petitur: verum etiam vbi eorum quos nobis natura, sanguisq; iunxit, & eo quidem vehementius, quo vinculum illud fuerit arctius, maiorq; necessitudo; qualis est filij ad parentem: ea quippe tanta habetur, vt qui parenti filium sustulerit; vnaque etiam parentem sustulisse videatur; nec immerito, quia, vt ait Philosophus; filius aliquid est parentis, & delibata quædam, imò & detracta eius portio: vnde fit vt sicuti filio vim inferre, summæ in parentem sit iniuriæ: ita eam remittere incredibilis cuiusdã, miræque caritatis: quo in genere tibi beneuole Lector, illustre exemplum dabo, & quidem in fœminâ, in matre, quæ in donandâ

S 5

illâ

282 DE FORTITVDINE
illâ iniuriâ & sexu, & seipsâ quodammodo superior euasit.

Ioânes
Oforius
Con in
fer. 6.
post Ci-
neres.

Vidua erat, cui vnicus filius, a deo que in oculis, & amoribus, vtpote spes vna sui generis, familie columen, baculus senectutis, verbo que vt absoluiam, bonæ matris corculum, ac delicia. Ei ad insignes naturæ dotes, ingenij vim, ac solertiam, formæ quoque decor, & elegantia accesserat: imo & auitus sanguis, maiorum imagines, ac stemmata, indeque apud suos partum nomen atque æstimatio. Verum vt is esset, è medio per summum scelus, sustulit nescio quis terræ filius, & sese ab illo facinore abscondit, ne tantum nefas aut cœlum aspiceret, aut quisquis obuius esset mortalium. Patrati sceleris rumor, primum ad matris aures appellit, dein

dein in oculos venit ipsum quoq;
exanime filij cadauer. Expectari hic
potuit, imo & debuit ingens qui-
dam naturæ sensus, lacrymæ, que-
stus, lamenta, & foeminei eiulatus:
nec illi modo, sed & querele graues,
iræ, iusta indignatio, & vindictæ
appetentia: quæ ab æquo Iudice
expectari debuit, imo vrgeri, atque
extorqueri: nihil tamen horum in
matre visum: dedit illa plusculum
naturæ, iustoque dolori, quod reli-
quum fuit, caritati, & Christianæ
indulgentiæ: cum enim subintel-
lexisset sicarium illū, ac filijcidam
à prætore ad vincula, ad mortem
queri; hoc apud semetipsam consi-
lium iniit ab amore, ac miseratione
quesitum: equum filij exanimis
illico submitit, bursamque multo
auro grauem, candidè monens, at-
que

que opportunè, vt sibi, ac salutis suæ fugâ consuleret, præsentique periculo eriperet. Hoc pietatis, hoc matris facinus fuit, quod ibit in posteros, & sæcula : imò in cælos ipsos ex tunc euasit, & pro filio, qui in ignibus expiatorijs erat, Deum exorauit : eo quippe loci, ac temporis conclaue suum ingressa pia mater, Deo ter optimo, ter maximo suppliciter accidit, & pro filij salute non sine magno pietatis æstu, & lacrymarum imbri instare cœpit : nec oranti cælum defuit, & benigna Dei miseratio, mox enim in carissimæ parentis cōspectum datus est filius clarâ circumfusus luce, sicque matrem affatus.

Est quod tibi, Domina mater, gratias habeam immortales, ex vero enim mihi duplici nomine mater

ter es, tum quia terris olim me genuisti, tum quia modo etiam cælis: dum enim inimico, & tuo, & meo veniam dedisti, mihi cælum aperuisti, quod ad annos quamplurimos occlusum erat, erant illi in penis, & ignibus exigendi, modo in gloriâ, ac beatitate; gaude igitur mater, & virtute tua, & bono meo. Vix hæc ediderat, cum in amantissimæ parentis conspectu sublimis in cælum abire visus. Tantum apud superos potuit indulgentia, atque iniuriarum remissio.

§. 4.

Afferuntur ex Senecâ nonnullæ similitudines quæ solatio sint, cum viderimus viros bonos pro virtute, Deoque pati.

CVM videris bonos viros, acceptosque Deo laborare, sudare, Libro. Quare bonis viris mala accidat.

dare, per arduum ascendere; cogita illos veluti filios disciplinâ tristiori contineri, nimirum patrium habet Deus aduersus bonos animâ, & illos fortius amat, ideoque hic etiam, cælo teste, operibus, inquit, doloribus, ac damnis exagitantur, vt verum colligant robur, languet per inertiam saginata, nec laborant tantum, sed mole, & ipso sui onere deficiunt.

Filius
est.

Cogita Athletas esse, his primæ virium cura est, cum fortissimis quibusq; configere, & exigere ab his per quos certamini præparantur, vt totis contra ipsos viribus vrantur, cedi se, vexarique patiuntur. Etsi non inueniunt singulos pares, pluribus simul obijciuntur, & hoc eo tantum vt exerceatur virtus, que sine aduersario marcet. Idem profecto

Athleta

ordi
vici
alac
eliv
alam
abloss

fecto viris bonis est faciendum, nec dura, nec difficilia reformidare debent, neque si accidant, de fato queri, sed potius boni consulere, & in bonum vertere: multum enim interest non quid facias, sed quem admodum.

Expende si lubet, & alterum mi- ^{Miles.} litem esse, quisquis est bonus, proinde non aliter gaudere debet aduersis rebus, quam fortes milites bellis. Militares viri gloriantur vulneribus, læti fluentem meliori casu sanguinem ostentant, nec amant integri reuerti ex acie, sed faucij. Ita viri probi virtus, quia periculi est auida, gaudet sibi præberi materiam aliquid animosè, fortiterq; faciendi: quia vt gubernator in tempestate, in acie miles intelligitur, sic ille in aduersis: de quo dicamus & istud,

istud, non militem tantum, sed & ducem esse, ac sicut in castris periculosa fortissimis imperantur: sic & bonis eadem ab imperatore Deo imponuntur: proindeque quemadmodum in acie nemo eorum qui exeunt, & hostium aut insidijs, aut aperto marti obijciuntur, Imperatori dicet: *malè de me meruit, sed bene iudicauit*; sic dicet & iustus omnis qui à cælo iubetur pati: *bene de me meruit, bene iudicauit. Dignus visus sum Deo, in quo scilicet experiretur quantum humana natura posset pati.*

Quod si à militiâ abire velis, pedemque tollere à Martio puluere, dic age virum bonum Dei discipulum esse, in quo proinde eam sequatur rationem, quam in discipulis præceptores; qui plus operæ

Disci-
pulus.

ab his exigunt, in quibus certior spes est; quia labor optimos citat. Sic altioris disciplinæ arbiter Deus, durè generosos spiritus tentat, quia nunquã virtutis molle documentum est. Ideoque si nos in eâ palæstrâ verberat, & lacerat fortuna, patiamur. Non est sæuitia, certamen est: in quo præbendi fortunæ sumus, vt contra ipsam ab ipsâ duremur.

Quod si à comparatione, quæ ab animatis petitur, ad ea gradum facere velis, quæ sensus, & animæ sunt expertia, & in ijs viri fortis, ac iusti symbolum aliquod agnosces.

Spectasti aliquando non sine magno voluptatis sensu, blandâq; oculorum illecebrâ proceram arborem in edito sitam: non est illa Arbor. solida, nec fortis, nisi in eam ventus

T incur-

incurfarit, ipsa enim vexatione cōstringitur, & radices figit: fragiles sunt, quæ in apricâ valle creuerunt.

Est homo Philosopho iudice arbor inuersa, est iustus velut arbor alta, plantata in vertice prærupti montis: vt esse possit interritus, necessum est vt multum inter formidolosa versetur, & æquo animo ferat, quæ non sint mala, nisi malè sustinenti; non esse autem omnino mala probat illa similitudo, quæ à palea & auro duci consuevit.

Aurum. Malus palea, bonus aurum est, ignis tribulatio: illa ab igne patitur, abit in cineres, & naturam mutat; hoc à flammâ purius euadit, & adulterinam materiam exuit. Ita iustus omnis quæ alias vitio fuissent, à vexatione deponit; quia vt ignis aurum probat, sic miseria viros fortes,

tes, à quâ tamen ne miseros putes
illud tibi persuade, Deum huius v-
niuersi Dominum, atque archite-
ctorem cum hominibus fecisse,
quod cum lignis, aut parietibus
plerumque artifices nostri. Hi vt
oculis illudant improbè parietes
habent extrinsecus cultos, intrinse-
cus autem sordidos: ligna, & tra-
bes ostentant extrinsecus ornatas,
ac splendidas, intus autem exesas,
& cariem, vitiumque passas.

Sic Deus improbis bona falsa
circumdat, & animos inanes velut
longo, fallaciq; somnio ludit. Au-
ro illos argento, & ebore ornat: in-
tus boni nihil est. Isti quos pro fœ-
licibus aspiciunt nimium creduli
mortales, si non quâ occurrunt,
sed qua latent videantur, miseri sunt,
sordidi, turpes, ad similitudinem

T 2

parie-

292 DE FORTITVDINE
parietum suorum extrinsecus culti.
Non est illa solida, & sincera fœli-
citas: crusta est, & quidem tenuis.
Dum illis licet stare, nitent, & im-
ponunt, cum autem aliquid inci-
derit, quod disturbet, ac detegat,
tunc apparet quantum altæ, ac ve-
ræ fœditatis alienus splendor ab-
sconderit. Non sic cum probis agi
voluit rerū omnium author Deus.
Omnia mala ab illis remouit, sce-
lera, & flagitia, & cogitationes im-
probas, & auida consilia, & libidi-
nem cœcam: bona vero certa de-
dit, & mansura. Quæ scilicet hone-
statis, quæ virtutis sunt. Non ful-
gēt illi extrinsecus, bona sua intrin-
secus obuersa habent; & iure sane
meritissimo, altus enim animus,
cælo, Deo quæ natus exteriora con-
temnit, spectaculo sui lætus, vt
qui intus omne posuit bonum.

Hoc si assequaris, mi Lector, si tuâ te virtute semper inuoluas, nullus vnquam euoluet, nedum euer- tet casus.

§. 5.

Nonnulla subsidia ad patientem qua- rumuis iniuriarum possessionem.

IN ijs, quæ nos circumueniunt, vrgentq; malis, plerumque plus damus opinioni, quâ veritati: quod in conuitijs, atque iniurijs maxime euenire solet: in his sæpe plus opi- nione premimur, quàm vero dâno.

Plura sunt, inquit Seneca, quæ Ep. 13. nos terrent, quam quæ premant, & sæpius opinione, quam re laboramus. Cito accedimus opinioni. Non coar- guimus illa, quæ nos in metum ad- ducunt, nec excutimus, sed trepida- mus. Nescio quomodo magis vana

T 3

per-

perturbant. Vera enim modū suū habent. Hęc Seneca, cuius pronunciatum maximè verum est in iniurijs, quæ bonam famā impetunt.

In eam hostis tuus incurrit verbulo, & linguâ petulante, credis ab eâ multum tibi inferri damni: opinaris sinistram de te alijs ingere opinionem: & tamen ex vero calumnijs illis, quæ in te iactantur, magis vapulant inanes auræ, quam aures mortaliū: quia plerumque illis nulla habetur fides: ideoque tollendus etiam metus, qui in te ex ijs suboritur; quia, vt pulchre Seneca. *Nulli tam perniciosi, tam irrevocabiles, quàm lymphatici metus sunt. Cæteri enim sine ratione, hi sine mente sunt, & ij quandoque & sapius sunt, qui è conuitijs malè fufis in nobis enasci solent.*

Verūm

Verum concedamus illud; ab illis verum damnum importari, & lacerari apud alios famam nostram; quantum istud est malum? tantum, quantum à nebulâ soli obiectâ.

Solis vis, & lux integra est, etiâ ^{Ep. 92.} inter opposita; & quamvis aliquid interiaceat, quod nos prohibeat eius aspectu, tamen in opere est, cursu suo fertur. Quoties inter nebula luxit, non est sereno minor, nec tardior quidem. quoniam multum interest, utrum aliquid obstet tantum, an impediât. Eodem modo virtuti opposita nihil detrahunt, non est minor, sed minus fulget. Nobis forsitan non æquè apparet, ac nitet; sibi eadem est, & more solis obscuri, in occulto vim suam exercet. Hoc itaque aduersus virtutem possunt calamitates, & damna, & iniuria, quod ad-

T 4 uersus

uersus solem potest nebula. Sicuti ergo si soli sua mens esset, ac intelligentia, non excandesceret, non efferreretur impete quodam, æstuque passionum, ex eo quod aspiceret oppositam sibi, suisque radijs nebula: quia ab illâ nihil omnino sibi decedere sentiret: sed potius alijs, & huic mundo sublunari: Ita fortis, & generosus animus, cum audit sibi, suoque nomini, ac bonæ famæ, cœli soli obtrudi dēsam aliquā calumniæ nubem; ne ferat iniquius, ne exardescat irâ, ne in cœrore se conficiat, satis conscius innocentia suæ, ac virtutis, cui sua lux illibata, suus semper est splendor, & idem omnino cursus ad æternitatem.

Quod sum, inquebat olim Nazianzenus, hoc maneo, siue maledictis afficiar, siue laudibus in cœlum ferar.

*ferar. Quantum petram spuma, aut
pinum auræ, tantum me linguæ cir-* Orat.
14. n. 15.
cum fluunt.

A duobus similitudinem petit
inconcussæ mentis. Primum qui-
dem à spumâ, & salivâ æstuantis
oceanî, quæ cum sit auræ, vento-
rumque ludibrium, huc, illucque
iactatur, & si ad petram appellit, il-
lico frangitur, ac dissilit.

Alterum propositæ similitudi-
nis caput est à pino, aliaue arbore
procerâ, quæ cum altis hæreat in-
fixa radicibus tumultuâtes ventos,
& nequicquam frementes Euros
iminota ridet.

Sic iustus omnis, ceu petra in
medio huius vitæ oceano, auras
temnit, & æstus, spumamque, si
forte incurrerit, dispergit, sua sem-
per mole constans: ceu etiam alta

T s pinus,

pinus, quæ ventis concuti potest,
 excuti omnino, aut suâ sede locouē
 moueri non potest; quia aduersus
 hæc omnia suâ semper virtute se
 inuoluit, ac tuetur. Secum enim lo-
 quitur, secum agit, tacitisque cogi-
 tationibus se reuocat ad forum ani-
 mi, proponitq; illud ipsum, quod
 olim sibi D. Nazianzenus. In *mir-*

Supra.

*rijs quicquam, inquiebat, huiusmo-
 di mecum ipse commentor. Si falsa
 obijcit accusator, non me magis
 quam eum, qui loquitur, hæc oratio
 tangit. Si vera, me ipsum potius
 quam eum, qui loquitur, accusabo. A
 me enim illa sermonis materia sub-
 ministratur, non autem illius sermo
 causa est, quod talis sim.*

Eodem omnino clypeo se regit
 Simplicius aduersus emissâ verbo-
 rum iacula; neque vero, inquit, rem
 grauem

graue[m] esse contumeliam inde constat. Aut enim verum est crimen, aut In En-
chi. c.
37. falsum: si verum cur molestè ferimus Veritatem? cur facere non piget, audire piget? si falsum, ille, qui mentitur læditur.

Iisdem etiam rationibus se ipsum, suosque asseclas erexit Seneca.

Ad contumelias, inquit, despicendas, non sapienti opus est viro, sed tantum conspicienti, qui sibi possit dicere. Vtrum merito ista mihi accidunt, an immerito? si merito non est contumelia, Iudicium est. Si immerito, illi, qui iniuriam facit, erubescendum.

Hæc eleganter, & neruosè Seneca, in libro ad Serenum, quod in sapientem non cadit iniuria, è quo tibi pauca reddam, beneuole Lector, atque ex eius scriptis velut areolis
floscu-

302 DE FORTITVDINE
flosculos legam, & apis matina
more, modoque mella libabo.

§. 6.

In Sapientem non cadit iniuria.

SToici virilem ingressi viam,
pronuntiarunt sapientem terris
eripi oportere, & velut in editum
verticem educi, adeoque extra om-
nem teli iactum surgere, & supra
fortunam eminere.

Atque cum fuisse volunt Cato-
nem, qui cum ambitu congressus
multiformi malo, & cum potenti-
ae immensa cupiditate, quam to-
tus orbis in tres diuisus satiare non
poterat, aduersus vitia ciuitatis de-
generantis, & pessum suam molesti-
dentis, stetit solus, & cadentem Rem
publicam, quantum modo vna
manu retrahi poterat, retinuit, do-

donec vel abreptus, vel abstractus
comitem se diu sustentatæ ruinæ
dedit: simulque extincta sunt, quæ
nefas erat diuidi. Neque enim Cato
post libertatem vixit, nec libertas
post Catonem.

Hæc vbi de Catone magnificè
extulit Seneca, tū hanc infert quæ-
stionem. *Huic tu putas iniuriam
fieri à populo potuisse, quod aut præ-
turam illi detraxit, aut togam, quod
sacrum illud caput purgamentis oris
asperfit?*

Vbi hæc contumeliarum gene-
ra iactauit, tum audacter, & liberè
profert aduersus ea tutum omnino
Catonem, tutum sapientem fuisse,
nec vllâ affici, aut iniuriâ, aut con-
tumeliâ potuisse; quod vt euincat,
statuit illud quod extra controuer-
siam est; non defore qui sapientem
laceffat,

laceſſat, qui tentet; non tamen ideo
 qui lædat, qui vulneret: eſt enim
inuulnerabile, non quod feritur, ſed
quod non læditur, atque ex hac notâ
 ſapientem exhibet Seneca; aliâ
 que aliâ ad rem appoſitâ ſimilitu-
 dine.

Vna petitur ab adamante, qui nec
 ſecari, nec cædi, nec teri poteſt, ſed
 incurrentia vltro retundit.

Altera ducitur ab ijs, quæ non
 poſſunt igne conſumi: ſed flam-
 mâ circumfuſâ rigorem ſuum, ha-
 bitumque conſeruant.

Alia à ſcopulis, qui in altum pro-
 iecti, mare frangunt, nec vlla ſæui-
 tiæ veſtigia tot verberati ſæculis o-
 ſtentant.

Poſtrema à cælo, & ſole, qui tan-
 to interuallo à contactu inferio-
 rû abductus eſt; vt nulla vis noxia
 vſque

vsque ad illum vires suas proferat;
 & quamuis tela, aut neruo, aut tor-
 mentis alijs in altum exprimantur,
 citra cælum tamen flectuntur. Vn-
 de stolidus fuit ille Rex, qui cum
 multitudine telorum diem obscu-
 rasset, credidit aliquam sagittam in
 solem incidere potuisse. Sic & stul-
 tus, & amens erit ille, qui maledico
 ore, ceu sagittâ tangi posse sapien-
 tem credet: citra illum vis omnis,
 impetus omnis deficiet.

Rationes si quæras, eæ aliæ sunt,
 atque aliæ. Vna quidem, quia etsi
 iniuria propositum hoc habeat, ali-
 quem malo afficere, malo tamen
 sapientia non relinquit locum. V-
 num enim malum ei est turpitu-
 do; quæ introire eo, vbi iam virtus,
 honestumque est, non potest.

Altera ratio, cur ad sapientem
 non

non perueniat iniuria, est, quia omnis iniuria diminutio eius est, in quem incurrit. Nec potest aliquis iniuriam accipere sine aliquo detrimento vel dignitatis, vel corporis, vel rerum extra nos positarum. Sapiens autem nihil perdere potest, omnia enim in se reposuit, nihil fortunæ credit: bona sua in solido habet, contentus virtute, quæ fortuitis non indiget.

Ex quibus id conficit Seneca, sapientem nihil perdere, quod perire sensurus sit. Vnius enim in possessione virtutis est, ex quâ depelli nunquam potest: cæteris precario utitur.

Et quia dictum illud audax, ne parum fidei habeat, sponsores dicit Stiliponem Philosophum, quem ego etiam Christianis velim esse pro-

fiteor; teneo, habeo, quidquid me
habui. Non est, quod me victum,
victorem te credas. Vicit fortuna
tua fortunam meam. Caducailla,
& dominum mutantia, vbi sunt
nescio. Quod ad res meas pertinet,
mecum sunt, mecum erunt. Per-
diderunt isti diuites patrimonia, li-
bidinosi amores suos, & magno
pudoris impendio dilecta scorta:
ambitiosi curiam, & forum, & lo-
ca exercendis in publico vitijs de-
stinata: fœneratores perdiderunt
tabellas suas, quibus auaritia falso
læta, diuitias imaginatur. Ego qui-
dem omnia integra, illibataque ha-
beo. Illis eripuit fortuna quod de-
dit, mihi virtutem, quam non de-
dit, nō detraxit: eâ saluâ etiam salua
omnia, quæ mea duco. Hæc ille
Philosophicè, hoc est omnino ve-
rè, & sapienter.

Et hoc primum argumentum quo probat sapiētem lædi non posse: alterum est illi affine atque eiusmodi. Quod validius debet esse quod lædit, eo quod læditur. Non est autem potior nequitia virtute, non potest ergo lædi sapiens; neq; à malis, quia ipse bonus est, adeoq; illis validior; neque à fortunâ, quæ quoties cum virtute congressa est, nunquam par recessit. Quod si fortunę iniurias moderatè fert sapiens, quanto magis hominum potentium, quos scit fortunæ manus esse.

Alterum argumentum, quo cōtendit sapientem effugere iniurias omnes: est quia nescit nec in spe, nec in metu vivere: imo nec in irâ quam excitat iniuriæ species: quod si caret irâ, caret & iniuriâ; etiam

V 2

illâ

308 DE FORTITVDINE
illâ, quæ petitur à dicto, factoue
inhonorifico.

Pusilli homines amant videri,
digito monstrari, & dicier hic est:
amant primas cathedras, & primos
in epulis accubitus: hinc illæ abie-
cti animi querelæ: Ille me hodie
non admisit, cum alios admitteret;
non in medio me loco, sed imo
collocavit. Et hæ sunt voces nau-
seantis animi, in quas fere delicati,
& foelices incidunt; non autem sa-
piens; hic enim à nullo contemni-
tur, quia magnitudinẽ suam nouit,
nulliq; tantum de se licere renun-
tiat sibi, & omnes has, quas, non
miserias animorum, sed molestias
dixerim, non vincit, sed ne sentit
quidem.

Alia sunt, quæ sapiẽtem feriunt,
etiã si non peruertunt, vt dolor

cor-

corporis, amicorum, liberorumq;
 amissio, & patriæ bello flagrantis
 calamitas. Hæc non nego sentire
 sapientem, nec enim lapidis illi du-
 ritiam, ferriue asserimus. Nulla vir-
 tus est, quæ non sentias, perpeti.
 Qui ergo ab eâ iniuria immunis
 sapiens? ideo certè, quia eos qui-
 dem ictus recipit, sed receptos eui-
 cit, sanat, & comprimit. Sed & aliæ
 sunt cogitationes, à quibus ingens
 animi firmitas: habet enim sapiens
 hunc affectum erga omnes, quem
 aduersus ægros suos medicus, quo-
 rum nec obscœna, si remedio egēt,
 contrectare; nec reliquias, & effusa
 intueri dedignatur, nec per furo-
 rem sæuientium excipere conuitia.

Scit sapiens omnes hos, qui to-
 gati, purpuratiq; incedunt, colo-
 ratos, maleq; sanos esse, quos non

aliter videt, quàm ægros intemperantes, itaque ne succenset quidem si quid in morbo petulantius ausi sint: quis enim aut phrenetico medicus irascitur? quis febricitantis maledicta in malam partem accipit? quod si illa ne vnus quidem mortalium, certè neque hæc sapiens.

Aliud, quod pro singulari remedio vult esse Seneca, est, iniuriam illatam ne agnoscere quidem exemplo Catonis; cui cum os percussum esset, non excanduit, nō vindicauit iniuriam; ne remisit quidem, sed factam negauit. Maiore animo nō agnouit, quam ignouisset.

È vulgo vnus aliquis & agnouisset, & quod erat virtutis, forte etiam ignouisset: at nec agnoscit, nec ignoscit Cato: quia nimirum non ita sapiens

sapiens qua populus, sed vt sidera
contrarium mundo iter intendunt,
ita hic aduersus opiniones omniū
vadit.

Denique pro coronide viro sa-
pienti inter iniurias, & cōtumelias
id agendum docet Seneca, quod
militi: memor in prima acie altos
ordines stare, contumelias, & ver-
ba probrosa, & ignominias, & cœ-
tera dehonestamenta velut clamo-
rem hostium ferat; & longinqua
tela, & saxa sine vulnere circa galeas
crepitantia. Iniurias vero vt vulne-
ra, alia armis, alia pectori infixæ, nō
deiectus, ne motus quidem gradu
sustineat. Etiam si premeris, & infe-
stâ vi vrgeris, cedere turpe est. Assi-
gnatum à naturâ locū tuere. *Quæ-
ris quis hic sit locus? Viri.*